

ZRÓŻNICOWANIE KONIUNKTURY GOSPODARCZEJ W PRZEMYŚLE W MAKROREGIONACH W ŚWIELE BADAŃ IRG SGH

1. Wstęp

Przedmiotem badań koniunktury są zmiany w poziomie i stopniu aktywności gospodarki. Jednym z wielu narzędzi służących do rejestracji tych zmian oraz do dokonywania prognoz jest test koniunktury. Badania koniunktury tą metodą zostały zapoczątkowane w Instytucie Rozwoju Gospodarczego w roku 1986 r. Badania te prowadzone są za pomocą ankiety składającej się z pytań o charakterze jakościowym, a więc pytań o kierunek zmian w stosunku do poprzedniego okresu lub ocenę obecnego stanu w stosunku do stanu normalnego.

Celem opracowania jest zbadanie zmian w poziomie aktywności gospodarczej przemysłu w ujęciu regionalnym na tle zmian aktywności całego przemysłu po roku 1989.

W teście koniunktury podstawowym wskaźnikiem jest tzw. saldo, na podstawie którego tworzy się i oblicza syntetyczny wskaźnik koniunktury. Pozwala on na wyodrębnienie okresów zmian w aktywności gospodarki, w szczególności na ocenę cykliczności tych zmian. I tak np. w okresie prowadzenia badań koniunktury, w IRG wyróżniono następujące fazy zmian tej aktywności:

- dwie fazy: wzrost (ożywienie, ekspansja) i spadek (recesja, kryzys);
- trzy fazy: ożywienie, rozkwit, kryzys;
- cztery fazy: poprawa, ożywienie, rozkwit, kryzys;

- pięć faz: poprawa, ożywienie, rozkwit, kryzys, depresja.

W okresie transformacji polskiej gospodarki od 1990 r. wyodrębniono cztery fazy:

- faza I - pogłębiająca się recesja (styczeń - czerwiec 1990 r.),
- faza II - stagnacja w recesji (lipiec 1990 r. - luty 1992 r.),
- faza III - wychodzenie z recesji (marzec 1992 r. - styczeń 1994 r.),
- faza IV - wzrost gospodarczy (od lutego 1994 r.)¹,

W tym miejscu chciałam zwrócić uwagę tylko na niektóre elementy tych faz.

W fazie I w ciągu pierwszych czterech miesięcy nastąpiło wyhamowanie negatywnych zjawisk gospodarczych przy równoczesnym dalszym pogłębianiu się tendencji spadkowych w gospodarce. Pomimo wielu negatywnych zjawisk już w marcu i kwietniu 1990 r. przewidywania na najbliższe 3-4 miesiące sygnalizowały poprawę koniunktury. Autorka cytowanej powyżej pracy w podsumowaniu pisze, że w pierwszej fazie realizacji programu stabilizacji gospodarki pomimo, że faza ta charakteryzowała się pogłębioną recesją w produkcji, można zauważyć pewne symptomy normalnienia stosunków gospodarczych².

Fazę II dr M.Bieć określa jako „pełzanie po dnie recesji”. W okresie tym, bardzo słabym z punktu widzenia wskaźników aktywności gospodarczej, wdrożono reguły programu stabilizacyjnego. M.in. rozpoczął się proces eliminacji z rynku nieefektywnych podmiotów gospodarczych oraz dostosowywania struktury produkcji do struktury

---

¹ M.Bieć, Cykl koniunkturalny i próba jego weryfikacji na podstawie badań testem koniunktury w przemyśle, w: Wyniki badań koniunktury gospodarczej w świetle doświadczeń Instytutu Rozwoju Gospodarczego, praca zbior. pod red. K.Stanka, Prace i Materiały nr 46, SGH, Warszawa 1995, s. 78-86.

² M.Bieć, Cykl... j.w., s.81.

popytu, a także zapoczątkowane zostały zmiany struktury własnościowej i procesu prywatyzacji oraz demonopolizacji gospodarki. Podsumowując przemiany w polskiej gospodarce w tym okresie dr M.Bieć podkreśla występowanie licznych procesów dostosowawczych, zarówno po stronie producentów (tj. przedsiębiorstw), jak też konsumentów. W okresie tym umocniło się też przekonanie o nieodwracalności zmian, co było dodatkowym czynnikiem psychologicznym mającym istotny wpływ na procesy zachodzące w fazie II.

W fazie III nastąpiło, jak określa to M. Bieć, „odrabianie przez gospodarkę zaległości wywołanych głębokim kryzysem gospodarczym poprzedzającym reformy i pogłębieniem się tych tendencji wskutek przeprowadzonych reform gospodarczych”³.

Od lutego 1994 r. gospodarka polska weszła w fazę wzrostu gospodarczego. M.Bieć zwraca uwagę, że wyraźnemu wzrostowi aktywności polskiej gospodarki sprzyjała poprawa koniunktury na Zachodzie, zwłaszcza zaś koniunktury gospodarki niemieckiej. Podsumowując, dr M.Bieć sądzi, że „polska gospodarka znajduje się na ostatnim odcinku wzrostu gospodarczego charakteryzującego się coraz słabszymi przyrostami wskaźników opisujących poziom jej aktywności i zmierza w kierunku górnego punktu zwrotnego”⁴. Oznacza to, że polska gospodarka zmierza w kierunku najwyższego poziomu aktywności, po przekroczeniu którego będzie następowało stopniowe zmniejszanie się aktywności gospodarczej.

Mimo, że M.Bieć prognozowała szybkie zakończenie się okresu wzrostu gospodarczego wykres obrazujący zmiany wskaźnika koniunktury nie wskazuje na spełnienie się tej prognozy. Mimo okresowych spadków wskaźnika (szczególnie w lipcu 1996 r. i styczniu - lutym 1997 r.) widać, że wzrost gospodarczy utrzymuje się nadal. Tak więc faza IV, faza wzrostu gospodarczego trwała nadal, choć wydaje się, że nie ma ona szans na długie trwanie i prognoza M.Bieć się spełni.

---

³ M.Bieć, Cykl... j.w., s.83.

⁴ M.Bieć, Cykl... j.w., s.86. Opinia ta została wypowiedziana we wrześniu 1995 r.

2. Koniunktura w makroregionach w badanym okresie na tle sytuacji w Polsce

2.1. Tendencje w makroregionach w badanym okresie

W całym badanym okresie, tj. w latach 1991-1997, koniunktura w poszczególnych makroregionach wahała się, nieraz nawet znacznie (np. w makroregionie północno-wschodnim od -21 do +30 czy w makroregionie środkowo-wschodnim od -25 do +18 - por. tabela 1). Mimo tego, dla niektórych makroregionów da się zaobserwować jakieś generalne tendencje wskazujące na występowanie makroregionów wyraźnie „lepszyc” (o lepszej koniunkturze niż średnio dla kraju) i makroregionów wyraźnie gorszych (o koniunkturze gorszej niż średnio w kraju).

Tabela 1.

Największe odchylenia od wskaźnika koniunktury w makroregionach w latach 1991-1997

Makroregion	Wartość maksymalna		Wartość minimalna	
	odchylenie	okres	odchylenie	okres
północny	20	09/91	-4	01/91
północno-wschodni	30	07/92	-21	12/91
środkowo-zachodni	12	07/92	-15	06/95
stołeczny	8	11/92	-21	01/92
środkowy	12	08/95	-15	07/92
południowo-zachodni	10	10/96	-19	12/94

środkowo-wschodni	18	06/96	-25	11/91 i 12/96
południowy	11	06/91	-8	06/93 i 07/93
południowo-wschodni	18	02/93	-13	06/91 i 07/91

Źródło: obliczenia własne na podstawie Bazy Danych IRG.

Wyraźnie wyróżnia się makroregion północny, w którym na 84 okresy jedynie w 9 wskaźnik koniunktury spadł poniżej wskaźnika dla przemysłu publicznego w całej Polsce (por. rysunek 2). Okresy te to: styczeń - luty 1991 r., czerwiec - lipiec 1991 r., grudzień 1991 r., marzec 1992 r., listopad - grudzień 1992 r. oraz maj 1997 r. Odchylenia te były niewielkie i nie osiągnęły nawet -5. W pozostałych okresach wskaźnik koniunktury kształtował się na poziomie średniej krajowej lub ponad nią odchylając się nawet o +15 do +20 (w ośmiu okresach).

Oprócz tego wskaźnik koniunktury powyżej średniej krajowej zanotowano w makroregionie południowo-wschodnim (por. rysunek 10). Jednak odchylenia in minus w tym makroregionie występowały w większej liczbie okresów (w 32. na 84 miesiące) i były one większe (przekroczyły nawet -10). Natomiast znaczne odchylenia in plus (+15 do +20) wystąpiły jedynie w 4 okresach (kwiecień 1992 r. i styczeń-marzec 1993 r.).

Makroregionem, w którym koniunktura - w znacznej części okresu badawczego - kształtowała się poniżej średniej krajowej był makroregion południowo-zachodni (por. rysunek 7), choć trzeba stwierdzić, że w tym makroregionie wystąpiły znaczne odchylenia in plus aż w 14 okresach osiągając i przekraczając +5 (w 7 okresach), w tym w październiku 1996 r. wyniosło nawet +10. W pozostałych okresach jednak koniunktura kształtowała się poniżej średniej koniunktury w kraju, a w 6 okresach odchyliła się in minus nawet o +15 i więcej.

Sytuacja ciekawie ukształtowała się w makroregionie środkowo-zachodnim (por. rysunek 4). Można tu wyróżnić dwa okresy, które dzieli styczeń 1994 r. Do stycznia 1994 r. odchylenia od wskaźnika

koniunktury były zasadniczo in plus przekraczając nawet +10 (czerwiec-sierpień 1992 r., kwiecień-czerwiec 1993 r.). Jedynie w 8 (na 37) okresach odchylenia były in minus. Są to miesiące: marzec-czerwiec 1991 r., luty-kwiecień 1992 r oraz październik 1992 r. i tylko w jednym miesiącu (maj 1991 r.) osiągnęło -5.

W styczniu 1994 r. wskaźnik koniunktury w tym makroregionie był taki sam jak średni dla całego kraju. Pozycja tego makroregionu na tle sytuacji w kraju od tego momentu znacznie się pogorszyła i do czerwca 1997 r. nie odchyliła się już in plus od wskaźnika krajowego, a w 10 okresach odchylenie in minus przekroczyło 10 osiągając nawet -15 (czerwiec 1995 r.). W okresie czerwiec - październik 1997 r. sytuacja nieco się poprawiła. W listopadzie ponownie wskaźnik spadł nieco poniżej średniej krajowej (osiągnął -1), w grudniu wzrósł ponad średnią (do +1).

2.2. Tendencje w makroregionach w fazie drugiej

Dla fazy pierwszej brak jest danych dotyczących koniunktury w poszczególnych makroregionach, natomiast dla fazy drugiej dane dostępne są dopiero od początku 1991 r. Analiza pomija więc całkowicie fazę pierwszą, a w fazie drugiej rozpoczyna się od 1991 roku. Faza ta, to okres stagnacji w recesji.

W okresie od stycznia 1991 r. do lutego 1992 r. wskaźnik koniunktury w przemyśle publicznym dla Polski był bardzo niski (od -31 do -48). Odchylenia od tego wskaźnika w poszczególnych makroregionach bywały nieraz znaczne, jak np w makroregionie środkowo-wschodnim, gdzie odchylenie wyniosło od +17 do -25 (por. tabela 2).

Tabela 2

Największe odchylenia od wskaźnika koniunktury w przemyśle publicznym w Polsce w poszczególnych makroregionach w okresie styczeń 1991 - luty 1992

Makroregion	Wartość maksymalna		Wartość minimalna	
	odchylenie	okres	odchylenie	okres
północny	20	09/91	-4	01/91
północno-wschodni	3	03/91 i 08/91	-21	12/91
środkowo-zachodni	7	09/91	-5	05/91
stołeczny	3	06/91	-21	01/92
środkowy	8	02/92	-5	04-06/91 i 08/91
południowo-zachodni	4	02/92	-14	10/91
środkowo-wschodni	17	05/91	-25	11/91
południowy	11	06/91	-2	02/92
południowo-wschodni	8	02/92	-13	06 i 07/91

Źródło: obliczenia własne na podstawie Bazy Danych IRG.

Od stycznia 1991 do lutego 1992 roku, tak jak w całym okresie badawczym, pozytywnie wyróżniał się makroregion północny (por. rysunek 2). Choć aż w 5 okresach koniunktura odchyliła się in minus, jednak wahania te były niewielkie (odchylenie nie osiągnęło -5). Na-

tomiast w 2 okresach odchylenie wyniosło 0 (a więc koniunktura była taka jak dla całego kraju). W 7 okresach odchylenie osiągnęło znaczne wielkości dodatnie (we wrześniu 1991 r. osiągnęło nawet +20).

W przeciwieństwie do makroregionu północnego, makroregion południowo-wschodni, również pozytywnie wyróżniający się w całym okresie badawczym, w fazie II wyróżnia się negatywnie. Odchylenia od wskaźnika koniunktury powyżej 0 dla tego makroregionu zanotowano w tym okresie jedynie w styczniu 1991 r. oraz w okresie styczeń-luty 1992 r. W pozostałych okresach koniunktura kształtowała się gorzej niż w całym kraju; odchylenie in minus przekroczyło nawet -10 (maj-lipiec 1991 r.) Patrząc na rysunek 9 można stwierdzić, że podmioty usytuowane w tym makroregionie miały większe problemy z dostosowaniem się do nowych warunków gospodarczych niż podmioty w innych makroregionach, lecz pokonały te trudności i dzięki temu w późniejszym okresie podmioty gospodarcze tego makroregionu sygnalizowały dobrą koniunkturę gospodarczą.

Podobnie jak dla całego okresu badawczego zła koniunktura gospodarcza odnotowana została w fazie I w makroregionie południowo-zachodnim (por. rysunek 7). Odchylenie in plus odnotowano w tym makroregionie w okresie grudzień 1991-luty 1992, a w marcu 1991 odchylenie wyniosło 0. W pozostałych okresach odchylenie było znaczne (in minus) i w dwóch okresach osiągnęło prawie -15 (wrzesień-październik 1991).

Ponieważ końcówka fazy (podobnie jak w makroregionie południowo-wschodnim) była dobra, wskazywałoby to na to, że podmioty w tym makroregionie ostatecznie lepiej dostosowały się do nowych warunków. Jednak ponieważ ocena ma charakter subiektywny, a poprawa miała jedynie charakter przejściowy należy przypuszczać, że ocena koniunktury w tym okresie przez podmioty tego makroregionu była błędna.

Najmniejsze zróżnicowanie wskaźnika koniunktury w tym okresie zanotowano w makroregionach środkowo-zachodnim i południowym.

Makroregion południowy notował wartości w zasadzie powyżej 0, czyli wskaźnik koniunktury był lepszy niż ogólnie w całym kraju (jedynie w lutym 1992 r. wskaźnik spadł nieco poniżej 0 - por. rysunek 9). Można by było więc przypuszczać, że podmioty w tym makroregionie lepiej dostosowały się do nowych warunków gospodarczych. Ponieważ jednak od grudnia 1992 odchylenia od wskaźnika koniunktury in plus spadają, osiągając w końcu fazy 0, a w następnej fazie wielkości ujemne należy przypuszczać, że w tym makroregionie faza dostosowawcza opóźniła się i wystąpiła dopiero w latach 1992-1993.

W makroregionie środkowo-zachodnim (por. rysunek 4) na 14 analizowanych miesięcy odchylenia in minus zanotowano w 5 okresach (jedynie w maju 1991 r. osiągnęło ono -5). Odchylenia in plus również nie są duże, gdyż jedynie w trzech okresach osiąga lub nieco przekracza +5 (luty 1991 r., sierpień-wrzesień 1991 r.). Można więc powiedzieć, że procesy dostosowawcze w tym makroregionie przebiegały w sposób zbliżony do średniej krajowej. Faza druga była okresem dostosowawczym do nowych warunków. Dostosowanie to miało różne tempo i niektóre podmioty przeszły ten proces szybciej, inne zaś wolniej, lub w ogóle nie były w stanie dostosować się i zostały wyeliminowane z rynku. Zależnie od tego, jakie podmioty dominowały w danym makroregionie, makroregiony te notowały lepszą lub gorszą koniunkturę gospodarczą. Dostosowanie nastąpiło szybciej lub też proces ten był dłuższy. Większe problemy z dostosowaniem się do nowych warunków niż w całym kraju dały się zauważyć w makroregionie stołecznym, gdzie od września 1991 r. (odchylenie równe 0) zanotowano wzrost odchylenia in minus od wskaźnika koniunktury (w styczniu 1992 r. przekroczyło ono -20).

Analizowana przeze mnie część fazy była już „lepsza”, gdyż część podmiotów została wyeliminowana i od połowy 1990 r. zaczęły zmniejszać się trudności ze zbytem wyprodukowanych wyrobów. Proces ten był szczególnie wyraźny od 1991 roku.

2.3. Tendencje w makroregionach w fazie trzeciej

Faza trzecia trwała od marca 1992 roku do stycznia 1994 r. i była okresem wychodzenia z recesji. Odchylenia od wskaźnika ko-

niunktury są - podobnie jak w fazie poprzedniej - znaczne, np. w makroregionie północno-wschodnim od +30 do -15 (por. tabela 3).

Tabela 3

Największe odchylenia od wskaźnika koniunktury w przemyśle publicznym w Polsce w poszczególnych makroregionach w okresie marzec 1992 do styczeń 1994

Makroregion	Wartość maksymalna		Wartość minimalna	
	odchylenie	okres	odchylenie	okres
północny	17	09/92 i 01/94	-2	11 i 12/92
północno-wschodni	30	07/92	-15	01/93
środkowo-zachodni	12	07/92	-4	03/93
stołeczny	8	11/92	-17	05/92
środkowy	10	01/93	-15	07/92
południowo-zachodni	9	04/92	-9	01/94
środkowo-wschodni	5	10/92, 04/93 i 06/93	-14	07/92
południowy	7	01/94	-8	06 i 07/93
południowo-wschodni	18	02/93	-6	09/92

Źródło: obliczenia własne na podstawie Bazy Danych IRG.

Tak jak w całym okresie badawczym, również w fazie trzeciej pozytywnie wyróżnia się makroregion północny, w którym odchylenia od wskaźnika koniunktury są zasadniczo na plus. Nieco gorszy wskaźnik niż w całym kraju notowano jedynie w marcu 1992 r. i w

listopadzie oraz w grudniu 1992 r. W pozostałych okresach odchylenia in plus są znaczne. W 9 okresach oscylują koło + 10, w 4 okresach koło +15, w 7 okresach koło +5. Odchylenie w 8 okresach wynosi +10 lub więcej.

W makroregionie południowo-wschodnim, w którym w całym badanym okresie koniunktura kształtowała się powyżej średniej krajowej, a który w fazie drugiej przeżywał trudności, odchylenia od koniunktury wahają się od bardzo dużych na + (+15 lub więcej w trzech okresach) do wartości poniżej -5. Jednak odchylenia in minus są niewielkie i występują w 10 okresach, odchylenia in plus wystąpiły w 11 okresach lecz są znacznie większe. Tak duże zróżnicowanie odpowiedzi w tym makroregionie wskazuje na niepewną sytuację podmiotów gospodarczych.

Makroregion południowo-zachodni, w którym w całym badanym okresie koniunktura kształtowała się poniżej średniej krajowej, w fazie tej również zasadniczo odchylenia są in minus. Po przejściowej poprawie (na tle kraju) na przełomie faz, od kwietnia 1992 r. odchylenia in plus spadają, zaś od lipca 1992 r. zaczynają osiągać wartości ujemne.

Lepszą koniunkturę niż w kraju w fazie trzeciej zanotowano w makroregionie środkowo-zachodnim, gdzie nieco gorszy wskaźnik zanotowano w kwietniu i październiku 1992 r. (odchylenie -1) oraz w marcu 1992 r. (-4). Ponadto w grudniu 1992 r. i styczniu 1994 r. koniunktura była taka sama jak średnio w kraju. W pozostałych miesiącach wskaźnik koniunktury kształtował się powyżej wskaźnika koniunktury w przemyśle publicznym dla Polski. W większości okresów odchylenie in plus kształtowało się około +10 (10 okresów), a w 7 okresach około +5. Tak więc w tym makroregionie koniunktura, choć była nieco gorsza niż w makroregionie północnym, była znacznie lepsza niż w pozostałej części kraju.

W fazie tej negatywnie wyróżnia się makroregion południowy, który w poprzedniej fazie charakteryzował się koniunkturą lepszą niż średnia krajowa. W większości okresów zanotowano odchylenie in minus. W 13 okresach osiągnęło ono -5 lub więcej. W październiku 1992 r. koniunktura na tle kraju poprawiła się (odchylenie przekroczy-

to 0 i wyniosło +2), a następnie (listopad-grudzień 1992 r.) spadło do poziomu średniego dla kraju i później znacznie poniżej tej średniej.

Najmniejsze zróżnicowanie koniunktury w tej fazie dało się zaobserwować w makroregionie środkowo-wschodnim. Koniunktura w tym makroregionie była najbardziej zbliżona do średniej krajowej. W ciągu największej ilości okresów odchylenie wyniosło od +5 do -5 (20 okresów) z tym, że nigdy nie przekroczyło +5. W 4 okresach przekroczyło natomiast -5 (czerwiec-sierpień 1992 i styczeń 1994), w tym w jednym okresie (lipiec 1992 r.) osiągnęło prawie -15.

2.4. Tendencje w makroregionach w fazie czwartej

Faza czwarta jest okresem wzrostu gospodarczego i rozpoczęła się w lutym 1994 r. W fazie tej również występują makroregiony, w których zanotowano znaczne zróżnicowanie koniunktury. Np. w makroregionie środkowo-wschodnim wahania wynosiły od +18 do -25 (por. tabela 3). Jednak po raz pierwszy wystąpił także makroregion, w którym do maja 1997 r. odchylenia wynosiły zawsze in minus (region środkowo-zachodni, w którym odchylenie wynosiło od -2 do -15), niewielkie odchylenia in plus zanotowano tam jedynie w okresie czerwiec - październik 1997 r. i w grudniu tegoż roku.

Jak zwykle pozytywnie wyróżniał się makroregion północny, gdzie prawie zawsze notowano odchylenia jedynie in plus (niewielkie ujemne odchylenie zanotowano jedynie w maju 1997 r., a wskaźnik równy średniej krajowej w październiku 1994. r. i w okresie październik - listopad 1997 r.). Koniunktura w tym makroregionie była znacznie lepsza niż w pozostałych makroregionach kraju; odchylenia przekroczyły nawet +15 (czerwiec-sierpień 1996 r.), zaś w 15 okresach osiągnęły wielkość +10 do +15.

W makroregionie południowo-wschodnim, w którym w całym okresie badawczym koniunktura była lepsza niż w pozostałych makroregionach kraju, w okresie wzrostu koniunktura była również lepsza niż w innych makroregionach. Występowały co prawda odchylenia in minus (11 okresów: luty-marzec 1994, wrzesień 1995 - marzec 1996 oraz październik - grudzień 1997 r.), jednak nie były one duże, i -5 przekroczyły jedynie w trzech okresach. Natomiast odchylenia in

plus były większe: w 4 okresach osiągnęły +10 lub więcej, zaś odchylenie +5 do +10 zanotowano w 11 okresach.

W makroregionie południowo-zachodnim, w którym w całym okresie badawczym koniunktura była gorsza niż w pozostałych makroregionach kraju, koniunktura była również gorsza w okresie wzrostu. Jedynie w 10 okresach zanotowano odchylenia in plus (styczeń 1996 r., październik 1996 - luty 1997 r. oraz listopad - grudzień 1997 r.), natomiast odchylenie równe 0 zanotowano w grudniu 1995 r. W pozostałych okresach odchylenie było in minus i to nawet bardzo znaczne, gdyż osiąga -10 lub więcej w 14 okresach (kwiecień 1994 - luty 1995, -10 w okresie czerwiec-lipiec 1995 oraz lipiec - sierpień 1997 r.).

W okresie wzrostu gospodarczego koniunkturę lepszą niż średnio w kraju zaobserwowano w makroregionie środkowym, gdzie odchylenia in minus zaobserwowano w 13 okresach (czerwiec 1994, grudzień 94-styczeń 1995, maj-sierpień 1996 oraz kwiecień - wrzesień 1997 r.), lecz były one niewielkie i tylko w sześciu okresach osiągnęły -5 lub nieco więcej. Odchylenie równe 0 zaobserwowano w trzech okresach (kwiecień 1995, kwiecień 1996 i grudzień 1997). W pozostałych okresach odchylenia były dodatnie i to nawet znaczne. Wartość około +10 wystąpiła w 7 okresach (czerwiec 1995 - styczeń 1996).

W makroregionie południowym do kwietnia 1996 r. koniunktura była znacznie lepsza niż średnia krajowa, gdyż odchylenia były jedynie in plus (w dwóch okresach 0, w 7 okresach ponad +5). Od maja 1996 r. obserwujemy pogorszenie się koniunktury w stosunku do średniej w kraju, gdyż odchylenia zaczynają osiągać wielkości ujemne spadając niekiedy nawet do -7 (grudzień 1996). Jedynie w dwóch okresach odchylenia od wskaźnika osiągnęły niewielkie wartości dodatnie (sierpień - wrzesień 1997) zaś w trzech okresach koniunktura była taka sama jak średnio w kraju (marzec - kwiecień 1997 i grudzień 1997).

Gorsza koniunktura niż w skali całego kraju wystąpiła w tym okresie w makroregionie środkowo-zachodnim i odchylenia do maja 1997 r. nigdy nie przekroczyły 0, zawsze były ujemne. Niewielkie

wartości dodatnie odchylenie osiągnęło w okresie czerwiec - wrzesień 1997 r. Odchylenia in minus osiągały wartości niekiedy znaczne; -10 lub więcej zaobserwowano w 10 okresach. Natomiast wartości dodatnie są niewielkie i jedynie w jednym okresie osiągają najwyżej +4.

3. Podsumowanie

Makroregion północny w całym analizowanym okresie charakteryzował się koniunkturą lepszą niż średnia krajowa (por. rysunek 2). Mimo, że w niektórych okresach koniunktura spadała poniżej średniej krajowej, jednak spadki te były niewielkie i bardzo krótkotrwałe (1-2 miesiące). Wskazuje to na wyraźnie lepszą sytuację gospodarczą podmiotów działających na tym terenie niż w innych makroregionach kraju. Podmioty te szybciej dostosowały się do nowych warunków gospodarczych i lepiej umiały wykorzystać te warunki.

W przypadku makroregionu północno-wschodniego trudno jest przedstawić uogólnione wnioski, gdyż odchylenia od wskaźnika koniunktury dla Polski wahają się od dużych ujemnych (ponad -20) do bardzo dużych dodatnich (+30) - por. rysunek 3. Nie można więc w tym przypadku stwierdzić jakichś ogólnych tendencji, tak dla poszczególnych faz rozwoju polskiej gospodarki, jak i dla całego okresu transformacji.

Ciekawym przypadkiem jest makroregion środkowo-zachodni (por. rysunek 4). W makroregionie tym do stycznia 1994 r. (koniec fazy drugiej) koniunktura kształtuje się powyżej średniej krajowej (niekiedy nawet dość znacznie, odchylenie przekracza bowiem +10). Wydawałoby się więc, że podmioty gospodarcze tego makroregionu są dobrze dostosowane do nowych warunków gospodarczych i potrafiły dobrze je wykorzystać. Jednak w momencie wejścia gospodarki w fazę wzrostu gospodarczego podmioty tego makroregionu zaczynają sygnalizować zdecydowanie gorszą koniunkturę niż pozostała część kraju. Podczas gdy podmioty w pozostałych makroregionach kraju zaczynają przeżywać wzrost gospodarczy, podmioty tego makroregionu na tle sytuacji innych sygnalizują wolniejszy wzrost gospodarczy.

Podmioty w makroregionie stołecznym, podobnie jak w makroregionie północno-wschodnim sygnalizują bardzo różne sytuacje (por. rysunek 5). Odchylenia od wskaźnika koniunktury w kraju wahają się bowiem od bardzo dużych ujemnych (poniżej -20) do dodatnich (ponad +5). Ponieważ jednak odchylenia dodatnie są, w porównaniu do ujemnych znacznie mniejsze, można stwierdzić, że podmioty w tym makroregionie miały większe problemy z dostosowaniem się do nowych warunków gospodarczych i przeżywały większe trudności ze wzrostem gospodarczym niż podmioty w innych makroregionach kraju.

Makroregion środkowy przeżywał również wahania w odchyleniach od wskaźnika koniunktury dla całego kraju (por. rysunek 6). W drugiej fazie rozwoju gospodarki podmioty w tym makroregionie przeżywały pewne trudności dostosowawcze, nie były one jednak dużo większe niż podmiotów w innych makroregionach kraju, gdyż odchylenia nie przekroczyły -5. Przełom fazy drugiej i trzeciej przyniósł im początkowo sytuację lepszą niż reszcie kraju, jednak później stała się ona gorsza. Inne makroregiony zaczęły lepiej wykorzystywać nowe warunki. Później jednak podmioty tego makroregionu zaczęły nadganiać zaległości i od listopada 1992 r. w makroregionie tym notujemy koniunkturę lepszą niż w pozostałej części kraju. Niekiedy koniunktura spada poniżej średniej krajowej, jednak odchylenia te są krótkotrwałe (maksymalnie 4 miesiące) i niewielkie (jedynie w styczniu 1995 r. przekroczyło -5). Można więc stwierdzić, że po początkowych trudnościach podmioty w tym makroregionie lepiej radzą sobie w nowych warunkach gospodarczych niż reszta kraju.

Makroregion południowo-zachodni notuje zasadniczo gorszą koniunkturę niż reszta kraju (por. rysunek 7). Zdarzają się co prawda odchylenia dodatnie, jednak są one krótkotrwałe (największe, na przełomie fazy drugiej i trzeciej), trwało 7 miesięcy. Można przypuszczać, że wynikało to z błędnej oceny sytuacji gospodarczej podmiotów. Podmioty w tym makroregionie miały większe trudności z dostosowaniem się do nowych warunków gospodarczych i trzeba stwierdzić, że dostosowały się one znacznie gorzej do nowych warunków niż podmioty w innych makroregionach. Dlatego też obecnie ich sytuacja jest gorsza niż średnia krajowa.

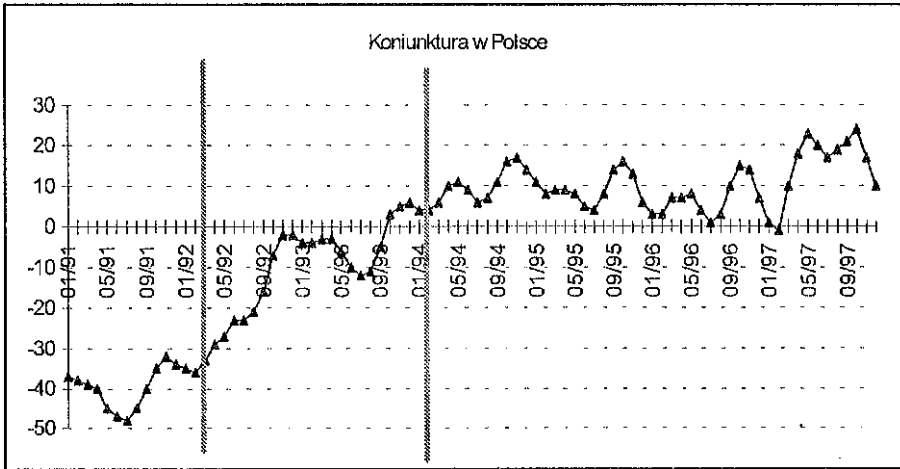
Podmioty w makroregionie środkowo-wschodnim, podobnie jak w makroregionie północno-wschodnim i stołecznym, sygnalizują koniunkturę raz lepszą niż średnia w kraju innym razem gorszą (por. rysunek 8). Dla całego okresu nie można więc wyróżnić jakiejś jednej tendencji. Pod koniec fazy drugiej podmioty tego makroregionu sygnalizowały znacznie gorszą koniunkturę niż średnia krajowa (odchylenie osiągała nawet -25). Trudny dla nich był także początek fazy trzeciej. Jednak później podmioty dostosowały się do nowej sytuacji i wahania odchyłeń są już nieduże co wskazuje, że sytuacja stała się zbliżona do koniunktury średniej w kraju. W fazie czwartej ponownie sytuacja staje się trudna do analizowania, gdyż wahania odchyłeń są bardzo znaczne (od -25 do ponad +15).

Podmioty w makroregionie południowym notują różne odchylenia od koniunktury zależnie od faz rozwoju (por. rysunek 9). W fazie drugiej koniunktura w tym makroregionie kształtuje się wyraźnie powyżej średniej krajowej, co świadczy o tym, że podmioty tego regionu lepiej dostosowały się do nowych warunków. Jednak w fazie trzeciej koniunktura stała się gorsza niż średnia krajowa, a więc proces wychodzenia z recesji w tym makroregionie przebiegał gorzej niż w pozostałych makroregionach kraju. Po tych przejściowych trudnościach podmioty tego makroregionu weszły w fazę czwartą sygnalizując koniunkturę lepszą niż w pozostałej części kraju. A więc ostatecznie wyszły z recesji i wzrost gospodarczy jest większy niż w innych makroregionach.

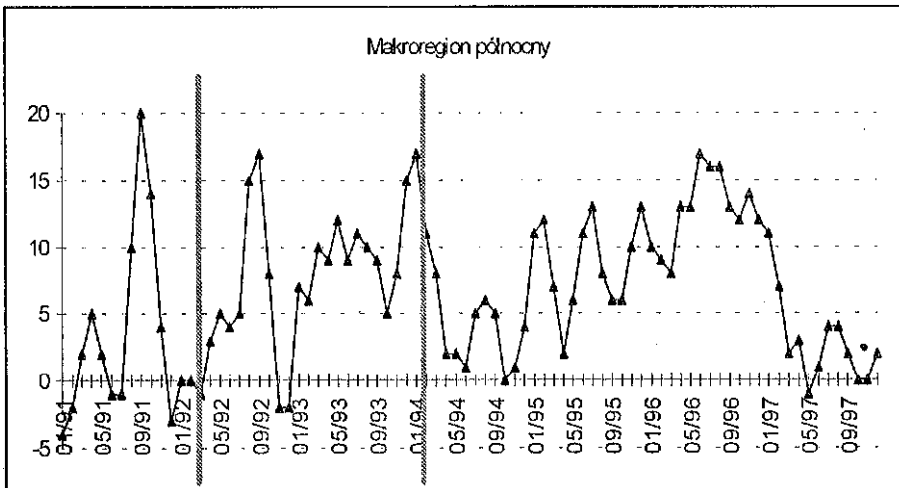
Makroregion południowo-wschodni, podobnie jak północny, notuje lepszą koniunkturę niż średnia krajowa (por. rysunek 10). Jednak dla podmiotów tego okresu faza druga, dostosowawcza, była trudniejsza niż dla innych, gdyż odchylenia od koniunktury w kraju przekroczyły nawet -10. Jednak trudności te nie trwały nawet 1 rok i po pokonaniu ich podmioty tego makroregionu sygnalizują już lepszą koniunkturę niż średnia krajowa. Co prawda niekiedy wskaźnik koniunktury spada poniżej średniej krajowej, jednak spadki te nie przekraczają pół roku i nie są zbyt duże. Można więc stwierdzić, że po początkowo większych trudnościach w dostosowaniu się do nowych warunków niż w innych makroregionach, podmioty tego makroregionu lepiej radzą sobie w warunkach gospodarki rynkowej.

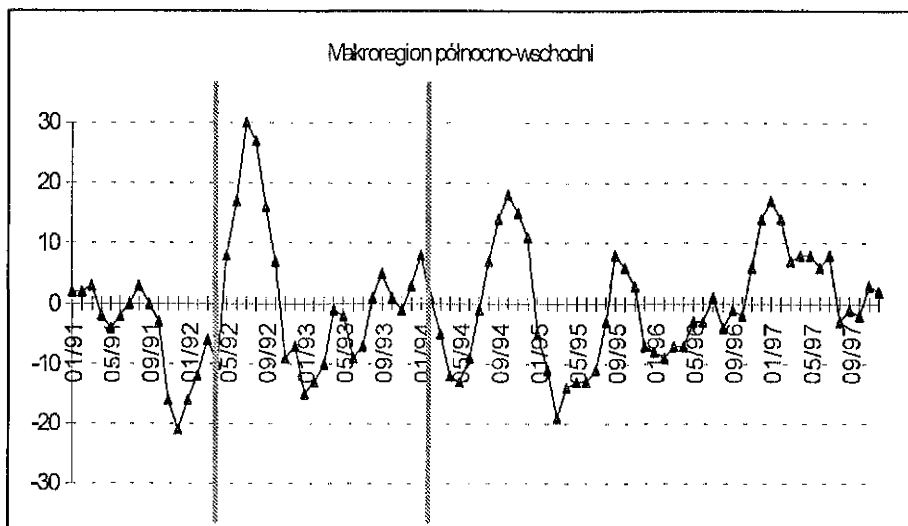
4. Odchylenia od wskaźnika koniunktury gospodarczej w przemyśle publicznym w makroregionach

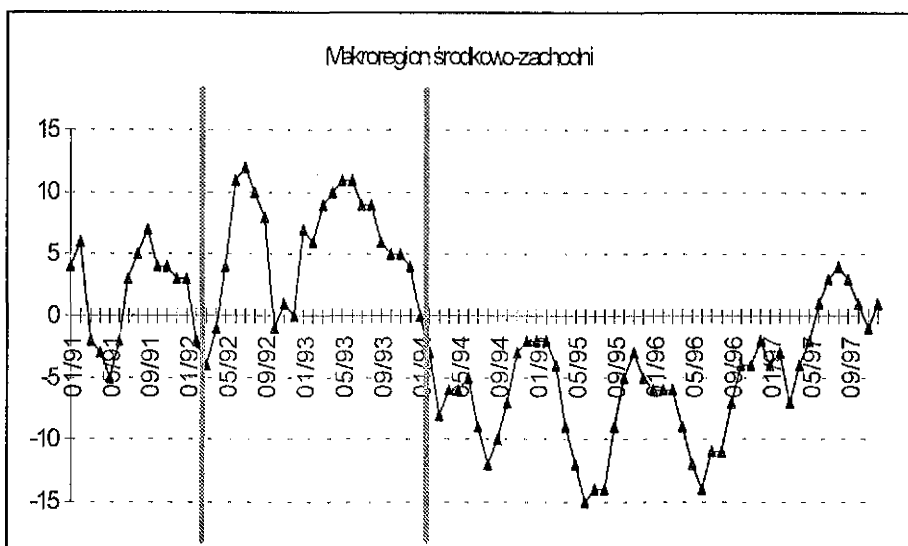
Rysunek 1. Wykres wskaźnika koniunktury za lata 1991-1997

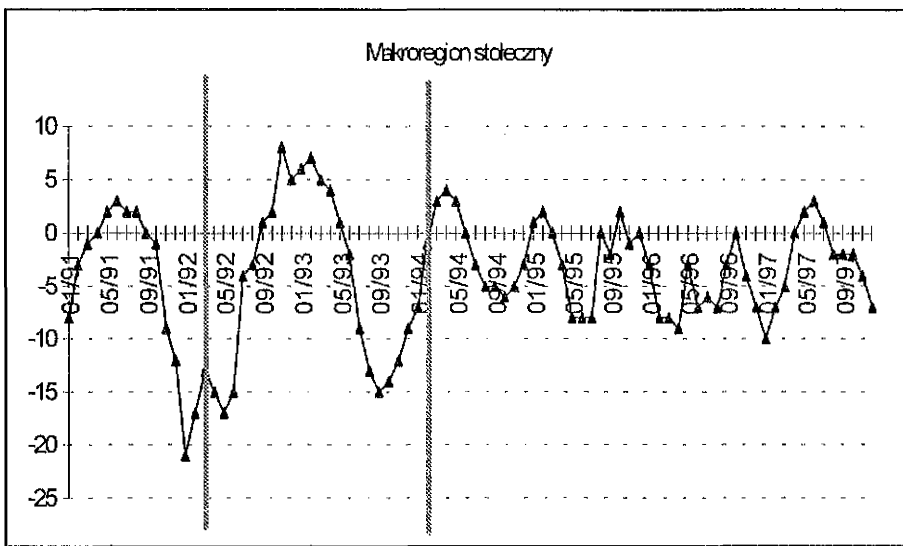
Rysunek 2. Wskaźnik koniunktury w makroregionie północnym

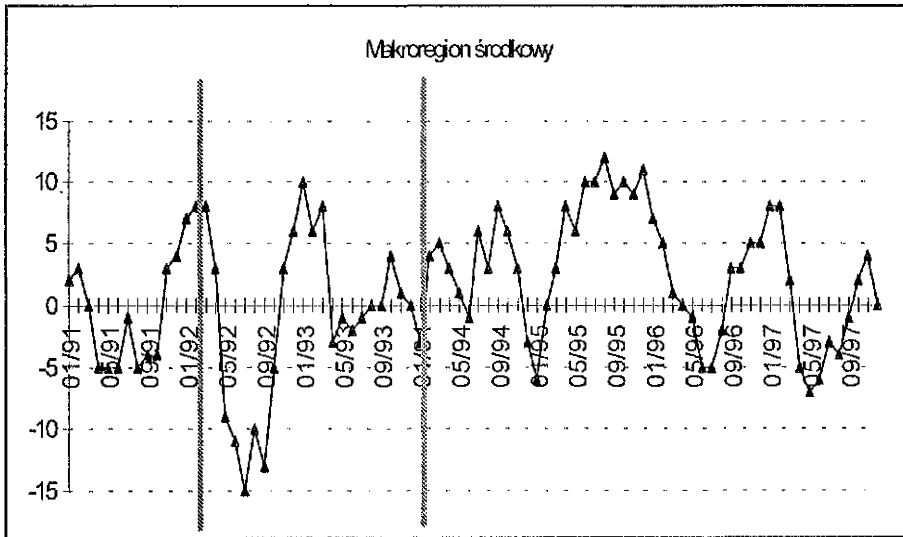
Rysunek 3. Makroregion północno-wschodni

Rysunek 4. Makroregion środkowo-zachodni

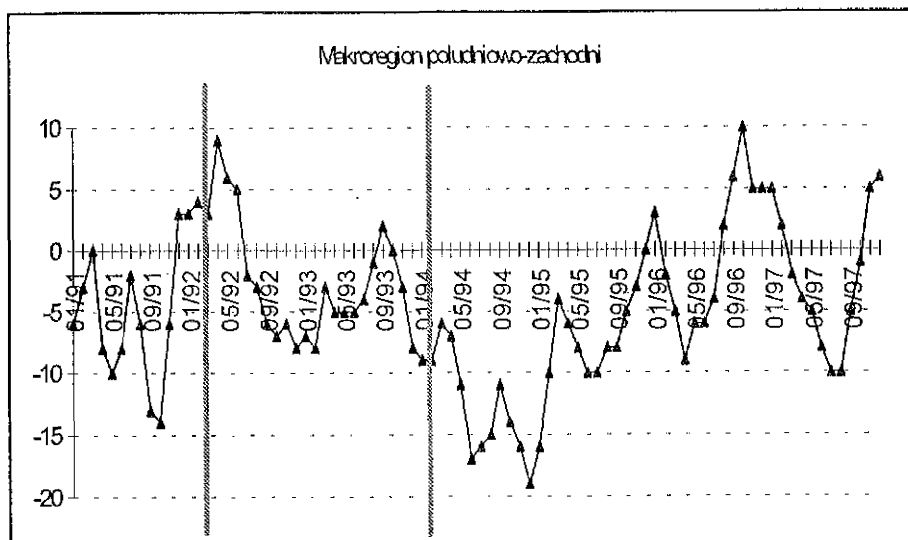

Rysunek 5. Makroregion stołeczny

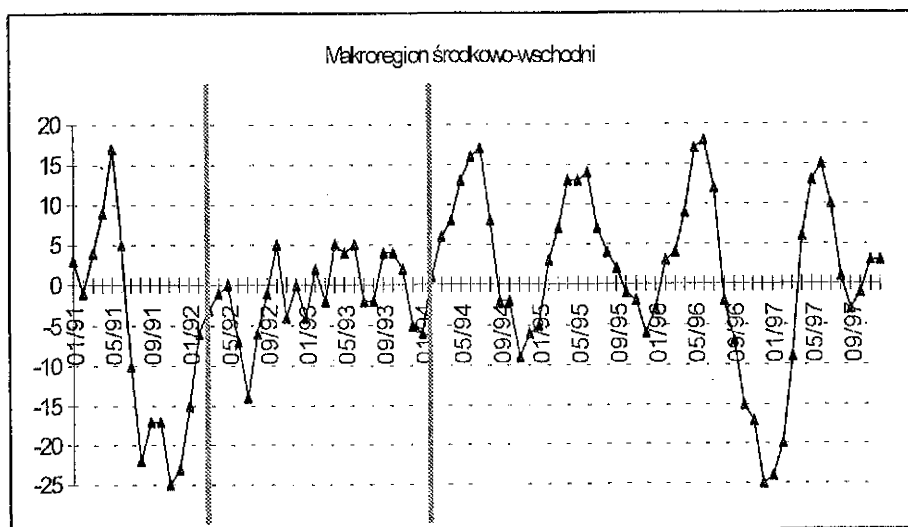

Rysunek 6. Makroregion środkowy

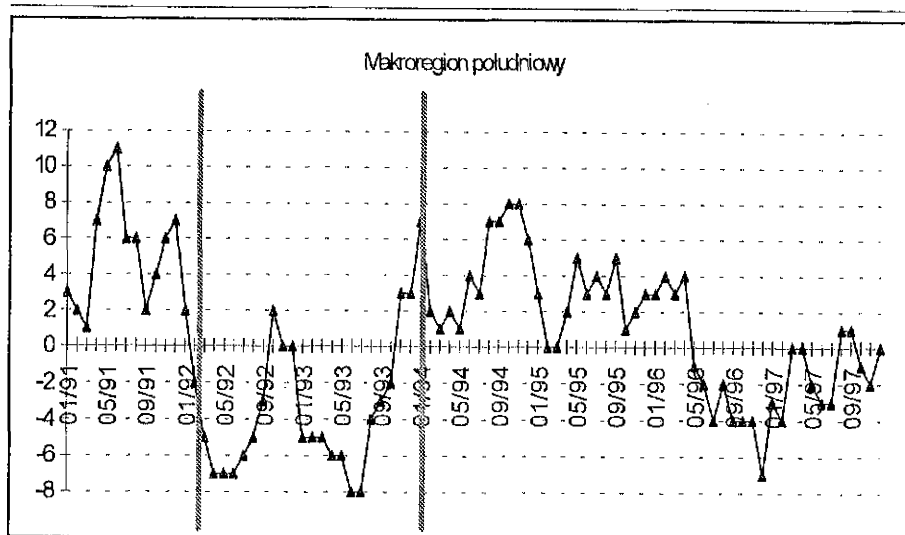
Zróżnicowanie koniunktury gospodarczej w przemyśle w makroregionach...

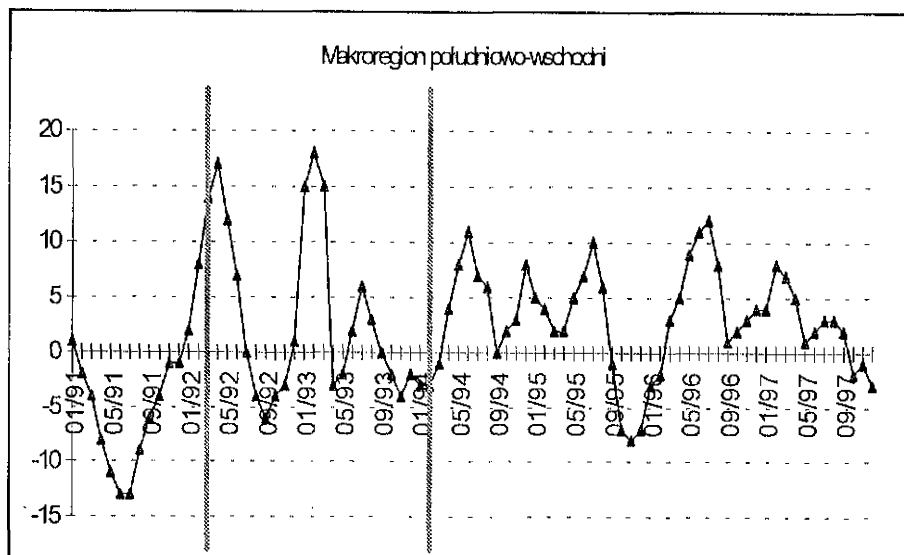
Rysunek 7. Makroregion południowo-zachodni

Rysunek 8. Makroregion środkowo-wschodni

Rysunek 9. Makroregion południowy

Rysunek 10. Makroregion południowo-wschodni